

7 במרץ, 2016

הגדרת קוד לניהול סיכונים תעסוקתיים

כתב: אבי הראל

רקע

בשנת 2007 הקמתי את הוועדה הטכנית לשימושיות במסגרת הוועדה המרכזית לניהול ואיכות במכון התקנים. פעילות הוועדה הטכנית צומצמה בשנים האחרונות, לאחר שהתבררו מגבלות הוועדה בנושאים של אחריות ושיווק מוצריה. יחד עם זאת, במהלך הפעילות הזו הופקו לקחים, שיש להם משמעות מעבר לפעילות הוועדה הטכנית, והם ישימים גם לנושא הנדון.

מטרת המסמך

במסמך זה אני מציע ליישם את הנסיון והלקחים שהופקו מפעילות התקינה, בנושאים הבאים:

1. הגדרת תהליך לבחינת הצעות שתהינה לקוד לאבטחת בטיחות (להלן "קלאב"), וספציפית לקוד לניהול סיכונים תעסוקתיים (להלן "קנסת")
2. שילוב, בקודים שבהם נעסוק, תכנים הקשורים לאחריות של בעלי תפקידים, ותכנים הנוגעים לקשר בין תרבות בטיחות לבין תהליכי שיפור מתמיד
3. תיעוד ופירסום באינטרנט של עבודת הוועדה.

תהליך הבחינה של הצעות לקוד

הוועדה הטכנית לשימושיות ביקשה לאמץ תקנים בינ"ל בתחומים הקשורים לשימושיות. הפרויקטים הראשונים היו בתחום השימושיות של התרעות במערכות רפואיות, התרעות לציבור (לקחים ממלחמת לבנון השניה) והתרעות בתעשייה התהליכיים.

העבודה התבססה על וועדות מומחים מצומצמות. העבודה כללה איתור תקנים רלבנטיים, בחינתם, השוואתם והערכתם לצורך אישור אימוץ.

במהלך ההשוואה התעוררו קשיים ואובחנו מגבלות של תהליך הערכת התקנים. המגבלות התבטאו בכך שהתקנינו לבחור מתוך מגוון של תקנים רלבנטיים. זאת לאחר שהתברר שקיימים מספר תקנים בכל נושא, שהתייחסו להיבטים שונים של הנושא. התברר שבהערכת תקן קיים "אפקט הקרחון": כל תקן מתייחס לחלק שהוא בבחינת "נראה", בעוד שמידע משלים הוא בבחינת "מוסתר", ואין התייחסות אליו בתקן.

בכדי לאפשר לוועדה להתמודד עם בעיה זו, הכנתי "מדריך להערכת תקני שימושיות" (<http://standards.har-el.com/Guide/u-std-eval-guide.doc>) . גירסא אינטראקטיבית שלו ניתן לראות בכתובת <http://standards.har-el.com/Guide/Index-Heb.htm> . הוועדה הטכנית אישרה את השימוש בו, והוא הופעל, בהצלחה חלקית, במספר פרויקטים¹. להערכתי מדריך זה רלבנטי גם להערכת קלאב, ואני מציע לוועדה לבחון את הישימות שלו.

שיקולי אחריותיות בהגדרת תרבות בטיחות

הספרות בנושאי אחריותיות מצביעה על כשלים סיסטמטיים בישום לקחים מאירועי בטיחות, עקב טעויות נפוצות בהגדרת האחריותיות². כך, לדוגמא, בתהליך הבחינה של תקן התרעות במערכות רפואיות מצאתי בתקן הבינ"ל ליקויים משמעותיים בתחום זה³.

לפני שלש שנים הכנתי הצעה לתקן מקורי להגדרת אחריותיות. ניתן להוריד את הצעת התקן מהכתובת

<http://standards.har-el.com/Projects/SafetyClimate/Std-Learning-from-Safety-Events.pdf> . התקן לא קודם, מחוסר עניין של מכון התקנים בנושא זה.

להערכתי, הצעת התקן רלבנטית לנושא של הגדרת קלאב, ואני מציע לוועדה לבחון את הישימות שלו.

תיעוד ופירסום פעילות הוועדה

במהלך התקינה, הקמתי ותיחזקתי (בהתנדבות, ועל חשבוני) אתר אינטרנט המתעד את הפעילות של הוועדה⁴.

להערכתי, אתר דומה יכול לסייע בתיעוד ופירסום פעילות הוועדה, אני מציע לוועדה לבחון את הנושא.

סיכום

אשמח להציג את הנושאים הללו בפני הוועדה, במידה העניין והצורך.

¹ לדוגמא, הערכת תקני התרעות במערכות רפואיות <http://standards.har-el.com/Projects/181701/Guide/index.htm>

² לדוגמא, הספר [Just Culture: Balancing Safety with Accountability](#) של [Sidney Dekker](#)

³ פירוט הליקויים <http://standards.har-el.com/Projects/181701/Guide/index.htm>

⁴ בכתובת <http://standards.har-el.com>